

Szabó Adrienn

Hogyan is volt az a sztori a nőekkel...

avagy a fontos lányos dolgok

Ha a könyvek olyanok, mint az ételek, akkor a Marta Breen és Jenny Jordahl *Nagyszerű nők* c. könyve* leginkább egy jól megszózott omlette emlékeztet. Egyszerű és karakteres, jól látszik, hogy az írók milyen alapanyagokat hajítottak az üstbe boszorkánykonyhájukban, mikor a művet kifőzték. Minden színből van benne egy csipetnyi, ahogy minden korszakból is, egy közös ideológiával elkeverve. Bár túlzott mélységekbe sehol sem merülünk, a könyv azt az illúziót kelti bennünk, hogy most végre kapunk egy kevés átfogó tudást, hogy végre megérthetünk valami nagyot.

A konyhában is úgy van, akár az irodalomban, vannak jobban sikerült újdonságok, és kevésbé jól sikerültek is. Kecsegtető, hogy csupán egypár szó, néhány kép és egyórányi idő alatt megismerhetjük a feminizmus mozgalmának történetét, annak különböző szakaszait és legfontosabb alakjait. Kecsegtető, de nem egészen működik.

Ez a könyv legnagyobb előnye, és egyben hátránya is. Ilyen rövid, átfogó formában lehetetlen visszaadni egy olyan komplex témát, mint amiről itt szó van. A leírások, a rajzok, a kompozíciók mind túl vannak egyszerűsítve, és még a panelek sem térnek el ettől a tendenciától, az elejétől a végéig szögletes képkockák katonás soraiban állnak, századfordulós skandináv minimalizmust tükrözve. A rajzstílus is kezdetleges, és olyan elvéthetetlenül európai, hogy eszünkbe sem jutna egy Marvel-füzethez vagy egy mangához hasonlítani. Színeiben és szögleteiben inkább Csepella Olivér *Nyugat + zombik*-jait idézi a lelkes magyar képregényolvasó lelki szemei elé, s az ismeretterjesztő képregény főleg francia-belga szokását eleveníti föl.

A teljesség igénye tehát nincs meg a műben, de nem is lehetne, hiszen a képregénynek egyetlen dolog volt mindig is és lesz örökké a lényege: a kihagyás. Pont a rövidség, a tömörség teszi olyan jó ismeretterjesztő szöveggé Marta Breen és Jenny Jordahl művét. Mintha egy történelemkönyv száraz paragrafusait hígítanánk föl egy kis mókával, nevetéssel meg egy teáskanálnyi szerethető szubjektivitással.

A képregény kronologikus sorban halad át a nőiség történetének utóbbi kétszázötven évén, kiemelve a szerzők által fontosnak ítélt epizódokat és személyeket, ilyen például Olympe de Gouges és Mary Wollstonecraft, a feminizmus kezdetének Európájában, vagy az örökké híres szüfrazettek, akik itt igazi lobogó hajú amazonok. Az elsőtől az utolsóig, minden emlékezetes

* Marta Breen, Jenny Jordahl: *Nagyszerű nők – A feminizmus rövid története*, fordította: Molnár Kata, Cser Kiadó, 2019, 128 oldal

alak kap egy-két oldalnyi szerepet, meg egy-két évszámot is hozzá, hasznos adalékként.

Mikor először olvastam a könyvet, az volt az érzésem, hogy egy középiskolai történelemórán látnám viszont szívesen, és hogy egy olyan témáról ír tanító jelleggel, amely sokat vitatott és keveset oktatott mai társadalmunkban.

Aztán rájöttem, hogy tévedtem, és elég csalódottan folytattam az olvasást. Ebben a könyvben minden feminista pozitív hős, akikkel szemben az ember csak bűnös ellenforradalmár lehet. Rousseau, az a Rousseau, akinek úttörő gondolatait a mai napig tanítják Európa középiskolaiban, egy megveszekedett hímsoviniszta, akit csak az „erősebb nem” oktatása érdekel. A nőkkel szemben alapvető kontrasztként állnak a férfiak.

Az is visszás lehet, ahogy a szerzőnők keverik a szezont a fazonnal, a rabszolgaság megszűnését, a feminizmus folyamatait és a melegmozgalmak kiteljesedését egyetlen, indiverz cselekménysor részeként írják le, legalábbis utalni látszanak egy egységes cselekménysorra. Szerkezetében éppolyan fekete-fehér a mű, mint ahogy oldalai is csak három-három színből állnak össze. A jelene-tek világossal és sötéttel, pozitív és negatív térrel játszanak, mintha egy árny-színház előadását néznénk.

- A nők rosszabb helyzetben voltak, mint a rabszolgák.
- Nem voltak jogaik.
- A férfiak elnyomják a nőket.
- Minden eszközt szentesít a cél.
- A harcunk folytatódik.

Ezekkel és ehhez hasonló üzenetekkel találkozunk. A szubjektivitás, amit bizonyos kritikusok, nem is értem, miért, hiányolnak a könyvből, mindent átitat. Mi – mondják a szerzők többes szám első személyben. Elárulják a tankönyvnek azt az objektivitását, ami egy igazán pártatlan és hasznos munkává tette volna *A feminizmus rövid történetét*. Ahogy én látom, csak olyasvalami lehet hasznos, ami pártatlan, ellenben a legszubjektívabb szövegek általában a legszebbek.

A könyv így sem megvetendő, minden idézetével, esettörténetével, jelmondataival és évszámaival olyan betekintést nyújt az utóbbi két évszázad nőmozgalmaiba, amit nem lehet megunni, hiszen amellet, hogy tanít, szórakoztat is, akár az apró vonalszájak fitymáló fintorain, akár a lehetetlen pózokon keresztül, amiket a szereplők vágznak a kamerának.

Egyes részek pedig egyenesen meghatóak, kedvenc betéttörténetem a Malaláról szóló volt, aki Pakisztánból szökött meg, miután szemén lötték, blogírásba kezdett, s a valaha volt legfiatalabb díjazottként vehetett át a Nobel-békedíjat. Sokan nem gondolják, hogy a mai napig milyen súlyos atrocitások érhetik a nőket, ezek a történetek pedig gondolatébresztőek és inspirálóak egyaránt.

Összességében olyan munkának tartom Marta Breen és Jenny Jordahl összefoglalását, amely mindenképp megérdemel egy olvasást, ha másért nem is, legalább hogy kicsit kitisztítsa az ember fejében az általános ködöt a témával kapcsolatban, illetve a mosolyokért, amiket az arcunkra csal, és az inspirációért, amit megoszt velünk. Azt is meg kell jegyeznie a recenzensnek, hogy a borító igen hívogatóra sikerült, és ahogy az egyszerű, de színes grafikákat átla-

pozza az ember a könyvesboltban, megmagyarázhatatlan inger fogja el, hogy a könyvet érintési és szaglászási közelségben tudja magához.

Jó lenne, ha oktatási célokra alkalmasabbá sikerült volna a szöveg, de annak ellenére, hogy valahol megrekedt a középúton a propaganda-röpirat és a tankönyv között, a műfajában egyedülálló, és olyan újító tendenciákat képvisel, amelyek a jövőben még nagyon fontosá fognak válni. Ilyen tendencia a popkultúra ismeretterjesztő célú felhasználása, a vizuális sík erősebb bevonása az irodalomba, és a képregény mint szakirodalmi médium elterjedése.

A magyar fordításról fontos még megjegyezni, hogy rendkívül természetesen sikerült, csak alig-alig látszik rajta, hogy nem eredeti nyelvű szöveg. Még az a szlenges jelleg is tökéletesen megmaradt benne, aminek a hiánya, akár a só hiánya egy ételt, egy pillanat alatt képes lerombolni egy jól megírt regényt vagy képregényt. A fordítás művelését alapvetően ellenző olvasók persze fontolgatják majd, hogy inkább megtanuljanak norvégul, egy jó adag büszkeséggel társult dacból kiindulva, de nem ezt a kötetet fogják először a tűzbe dobni, mikor nekilátnak a könyvégetésnek.

GILAH YELIN HIRSCH

GALAXIS

GRÁL

KÖVETKEZŐ DIMENZIÓ